

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

92

Szerző:

Cím: Téglahordástól - a disz-dokto

Hauszmann Alajos

Idő

"1922"

Forrás:

sáig
Világ

Személy

Bp.
(Hely)1922. V. 25
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

építésztani professzora.

Téglahordástól — a disz-doktorságig

1864 augusztus huszadikán a pesti kőműves- és kőfaragó-céh a szokott ünnepélyes keretek között legény-sorba fogadta azokat az inasokat, akik sikerrel állották ki a három nehéz tanuló-esztendő. Közük volt egy alig 17 éves fiatal ember is: Hauszmann Alajos, aki az évben érettségizett a budai reáliskolában. Akkoriban még nagyon feltűnt az, hogy érettségizett ember ragad kezébe malteros kanalat és emellett még azt is tudták a fiatal legényről, hogy három inas-évet a legnehezebb építkezésénél, az Akadémia felépítésénél dolgozta le. Már akkor szép jövőt jósoltak a fiatal diáknak, aki délelőttjét a régi budai reáliskola szuettepadjaiban töltötte, délután pedig bordta az Akadémián a téglát. Igazuk is volt, mert Hauszmann Alajosból egyik legkiválóbb építésznünk lett: az újabbkori reneszánszstílusnak a meghonosítója Magyarországon. Hauszmann keze nyomát mindenütt láthatjuk, Budapesten épp úgy, mint a vidéken: hiszen ő építette a New-York-palotát, a Bonctani Intézetet, számos vidéki kastélyt, a Szent István-kórházat, a királyi-palota befajező részét, a fiumei kormányzói palotát, a szombat-helyi városházát és színházat, a Műegyetem főépületét és végül Budapest egyik legszebb építészeti alkotását, a Kuria épületét.

Szily Kálmán mellett Hauszmann a Műegyetem legrégebb tanára: ott volt a bölcsőjénél, sőt még előbb is, mert már 1868-ban asszisztens volt a József Ipartanodán. Erdemeiért nem maradt el a hivatalos méltatás sem: a napokban promoveálták a Műegyetem disz-doktorává. Ötven évi munkássága alatt neki volt legelőbb alkalma betekinteni a Műegyetem fejlődésébe. Felkerestük a híres tudóst, hogy egyet-mást elmondjon arról a hatalmas iramu fejlődésről. Szerényen, csendesen kezd el beszélni Hauszmann professzor és szavai nyomán 50 munkás év története elevenedik meg.

Hauszmann atyamestere

— Bizony ötvennegyedik éve már annak, hogy a Műegyetemen dologozom, négy évig asszisztens voltam és az idén van ötvenedik éve, hogy a Műegyetem rendes tanára vagyok. 1864-ben, tizenhétéves koromban irakoztam be a Műegyetemre, hol Szkalniczky Antal volt az építésztani professzorom, kinek az érdemeit nem értékelték soha kellőképp. Pedig ő volt az Akadémia felépítője, őt bízta meg a berlini Politechnikum kiváló tanára, Stühler, aki az akadémiai pályázaton az első díjat nyerte el, a mű kivitelével és Szkalniczky bizony sokat változtatott az eredeti tervrajzon. Tisztában volt a követelményekkel, mert jómaga is pályázott önálló tervvel, mellyel díjat is nyert. Én már akkoriból ismertem a kiváló építészt, mert 1861-ben, mikor hozzáfogott az építéshez, én mint tizenégyéves diák dolgoztam az irodájában mint rajzoló. Ez az iroda egyszerű fabarakk volt: a mai Széchenyi-szobor helyén állott. Szkalniczky tehetséget vélt bennem felfedezni és így kezébe vette sorsom intézését. Az ő egyenes követelésére három évig inaskodtam az építkezésnél, mert mesteremnek az volt az álláspontja, hogy a jó építésznek az építészeti technikájával is tisztában kell lenni. 1866-ban azután Berlinbe mentem, hogy magam is hallgassam Stühler professzort, de már 1868-ban, huszonegyéves koromban, visszahívott Szkalniczky maga mellé a József Ipartanoda asszisztensének. Kiváló ember volt Szkalniczky, ő építette többek közt az Egyetemi Könyvtárat, a Hungária-szállodát, a Thonet-udvart és az egyetem épületeinek javarészét. 1870-ig adott elő a pesti Műegyetemen, akkor súlyosan megbetegedett, Olaszországba kellett vinni, majd végül is 1876-ban a lipóttmezei tébolydában halt meg a Műegyetem első

Az Ipartanoda vándorlása

— 1860-ban a kir. József Ipartanoda kikerült az egyetem épületéből, saját házat kapott az Országház-utcában, azt a házat, melyben ma az Egyetemipartanoda van elhelyezve. Akkoriban még el is fértek abban a kis épületben, mert hiszen kétszáznál több hallgatója Magyarország egyetlen mérnök-képző intézetének nem volt a hatvanas évek elején. Lassan azonban emelkedni kezdett a hallgatók száma, úgy hogy még a két szomszédos házat is ki kellett bérelni, majd az Uri-utcába költözött át az Ipartanoda, honnan a Bécsi kapu-tér egyik ódon épületébe hurcolkodott át. Itt sem maradt sokáig az iskola, 1871-ben a Két nyul-utca (a mai Lónyay-utca) és Csillag-utca sarkán álló Nagel-házba került, mely egyike volt első építészeti alkotásainknak. Már mikor oda kerültünk, fudtuk, hogy nem sokáig maradunk ott. Így bizony meglehetősen nehéz feladat volt úgy megépíteni a házat, hogy megfeleljen egyetlen mérnöki főiskolának céljainak és emellett bármikor át lehessen alakítani lakáscélokra is. Az azután már köztudomásu, hogy a Két nyul-utcaból a Múzeum-körutrá kerültünk, honnan azután néhány év előtt végre átkerültünk mostani helyünkre. Wlassics Gyulának az érdeme főként, hogy megkaptam a tervem kiviteléhez szükséges milliókat, melyből azután olyan főiskolát építhettem, mellyel legfeljebb a charlottenburgi Polytechnikum vetekedhetik.

A sarkantyus diákok

— Hosszu ut vezet a József Ipartanodától a mai Műegyetemig, a közbül eső ötven év alatt annyit haladt a magyar mérnöki és építészeti tudomány, mint azelőtt öt évszázad alatt sem. Mikor még diák voltam a régi budai reálban, az abszolutizmus alatt a hivatalos előadási nyelv német volt, nekünk is, kis magyar

„da kommen die drei magyaren: der Lechner, Punczmann und Hauszmann“. Ilyen apró csipkelődésben persze bőven volt részünk Pesten is, mert bizony akkoriban itt még inkább németül beszélt a polgárság nagy része. A József Ipartanoda azonban akkor is magyar volt, annak falai között német prelekcziót nem tartottak soha, pedig a helytartótanács gondoskodott arról, hogy legyen itt is cseh tanár, csakhogy *Šnedar* professzor — aki az ötvenes évek elején került le Pestre — nemhogy propagálta volna a német nyelvet, hanem megtanult magyarul és ő lett a magyar ügynek egyik legbuzgóbb harcosa.

A műegyetem első professzorai

— A Műegyetem már megnyitásakor olyan magas nívón állott, mint kevés főiskola Európában. Mindjárt az első rektor, *Stoczek* József, aki már az Ipartanodának is az igazgatója volt, kiváló fizikus volt, *Nendtvich* Károlyt, a kémia tanárát pedig európaszerte ismerték és tisztelték, de a többi tanár is kiváló tudós s így például *Weisz* Ármin, a matematika, *Kruspér* István, a mérnöki szak és *Bilek* Miksa az építészet tanára, akik valamennyien az Akadémia tagjai is voltak. Szép idők voltak, hiába, azok régen a Várban...

Elmerengve néz maga elé e szavaknál az ősz tudós, szinte azt hihetné az ember, hogy Hauszmann professzor gyönyörű sikerei mellett is szívesen visszamenne a Tudományos Akadémia épületéhez hordani a téglákat, mint boldog tizennégyéves korában tette...

diákoknak németül kellett magolnunk, hogy cseh tanárainkat kielégíthessük, de azért sohasem felejtettük el, hogy magyarok vagyunk és ha másban nem is tehattük, legalább ruházatunkban juttattuk ezt érvényre. Szép zsinóros, magyar ruhában jártunk, csizmánkon hatalmas, pengő sarkantyukat hordtunk. Szidtak is érte eleget a cseh tanárok. Sohse felejttem el, mikor egyszer egyikük azt mondta, hogy „*Sie, Hausmann, reiten Sie nur hinauf auf den zweiten Stock und bringen Sie mir die Mineralien*“, bizonyára széphangu sarkantyúimra célozva. Emlékszem, Berlinben is sokat bosszantottak magyar ruhánkkal — mert mi hárman magyarok még ott is abban jártunk — mondták, hogy